

Slovinci imajo že 40 odstot. analfabetov?

«Marburgerca» podaja v št. 107 «državno statistiko», po koji imamo mi Slovenci 1.050.000 prebivalcev, 753 ljudskih šol, eno tako šolo za 1.642 prebivalcev 60 odstotkov pismenih, toraj 40 odstot. analfabetov. Ne čudimo se več tej nesramnosti, katera je prišla sedaj celo že do tega, da izkorišča «uradno statistiko» za podkopavanje kulturnega ugleda Slovencev v svetu, moramo pa vendar to peklensko zlobnost tega demokratskega lista nepristransko pojasniti.

O tej statistiki nam namreč oficijelno ni ničesar znanega. Ljudsko štetje je bilo 31. januarja 1921. Proti jeseni tega leta se je razglasila statistika. Mi smo imeli še takrat 20 odstot. nepismenih. Srbija 80 odstot. Po «Marburgerci» se je to tekem pol leta jako spremenilo: mi jih imamo sedaj 40 odstot., Srbi še pa samo 75 odstot. Kaj se je torej tačas zgodilo? Tiskovna pomota tu ne pride v poštev, ker bi se drugače številke sploh ne strinjale; v vsem je torej premissljen namen, nas Slovence svetu predstavljati, da kulturno strašansko propadamo, ne da bi si bili ti zlikovci v svesti, kako blatijo s tem ugled cele države, da je pa vse sploh grda laž, to si lahko vsak pameten človek sam izračuni, posebno, ako statistiko naših brezpismenih pod Avstrijo pozna.

Imamo namreč na razpolago knjigo «Die Verschiedenheit der deutschen und slawischen Volksvermehrung», katero je izdal leta 1916 vladni svetnik dr. Wilhelm Hecke, kot vodja statistike ljudskega štetja iz leta 1910 na Dunaju. Ta pravi (str. 59): «Med 100 osebami, starih čez 10 let imajo Slovenci 14,65, med osebami v starosti od 11—20 let pa samo 3,25 odstot. nepismenih. Ljudska izobrazba je imela v dobi od leta 1900—1910 med vsemi avstrijskimi narodi največje uspehe pri Slovincih, ter je skoro popolnoma dosegla isto stopnjo kakor jo zavzemajo Čehi in Nemci.»

Če sedaj pomislimo, da so oni ljudje, kateri so bili leta 1910 — 20 let, danes že 32 let stari, da je od najstarejših, med kojimi je danes seveda največ nepismenih tačas gotovo čez 50 odstot. pomrlo; ako si dalje predočimo, da v letu 1910 okraj Ljutomer ni štel ne enega nepismenega; ako vemo, da so odstotke naših nepismenih posebno kraške pokrajine povišale, ker je avstrijska vlada tam šolstvo namenoma zanemarjala, kar pa pri zadnjem ljudskem štetju tudi nič ni vplivalo, ker so te krajine v laške krepnje prišle, potem lahko rečemo, da imamo mi Slovenci skupaj z Nemci danes kvečjemu 4—5 odstot. nepismenih, ne pa 40 odstotkov.

Dozdeva se nam, da so v našem statističnem uradu sami politiki, ker takim potom «korigirajo» naše kulturne razmere v prid srbskim. Ali statistika je barometer, kateri kaže, da li gre kultura naprej ali nazaj, in taki računski morajo biti na las točni. Čudno je tudi, da ta statistika pozna samo številke 20, 25, 30, 40 itd.; ali ne razumejo menda oni «pismeni» v Beogradu odstotnega računstva?

H koncu prosimo uredništvo «Marburgerce», naj nam razodene tajnost, od kod ima navedene podatke «državne statistike», da vemo, proti komu imamo nastopiti radi tega kulturnega lopovstva na škodo našega naroda in ugleda cele države.

Vladni komisar v službi samostojnih.

(Dopis iz Središča.)

Za minulo nedeljo popoldne je sklical znani Mermolja shod v Šulekovo gostilno v Središču, kjer bi se naj vršil isti dan tudi republikanski shod dr. Novačana. Samostojnežev je bilo le malo, zato pa temveč drugih radovednežev vseh strank. Mermolja je svoj govor pričel s tako kislim obrazom, da je vse navzoče spreletela groza. Mož je bridko tožil in tarnal, da slovensko ljudstvo nima smisla za samostojno politiko. Ko bi ljudstvo slabostojne nauke poslušalo in se po tistih tudi ravnalo, bi v Jugoslaviji bilo vse drugače, tako pa vidi okrog sebe same izdajice, vse gre v nič, njegova stranka propada in vsega tega so krive izdajice. Ta zborovalna soba je bila zares hiša žalosti, kar pa le ni motilo skromnih poslušalcev, da so se pričeli prevelikemu javkanju govornika na ves glas krohovati.

Radi posmeha poslušalcev je pozval govornik g. predsednika in g. komisarja (orožniki so bili tudi pri roki), naj napravita red ter izbaceta vsakega po rediteljih, kateri bi se samo drznili malo namrdniti svoj obraz in se mogoče smejeti. Od te slabostojne prošnje naprej, če je govornik povedal kako smešno ali bedasto in je zborovalce posilil smeh, so eden drugega prijemali za usta in trebuh, da niso bili pognani pod kap. Niti rediteljem ni bil dovoljen smeh, ker so je vzeli drugi zborovalci na piko. Tako smo poslušali Mermoljeve pogrebne besede za Samostojno z žalostnimi ob-

razi; a z radostjo in veseljem v srcu. Ko je Mermolja ob koncu svojega govora klical klerikalce na korajž, češ, naj mu na njegove jeremijade odgovorijo, je mož dobil za odgovor, da ni nič pametnega povedal, zato se mu ne more dati pametnega odgovora in se govori o mrtvih le dobro. Za Mermolja je govoril kmet Šala iz Središča, ki je v par besedah povedal več pametnega, kot Mermolja v celem svojem govoru. Šala je obsodil razkol med kmeti, rekel je tudi, da politika, magari samostojna, za kmeta ni, če sedanji samostojni poslanci delajo politiko le za sebe, ne pa v prid kmetskega ljudstva, jih treba brez vsakega usmiljenja odsloviti. Zborovalci so umeli to obsodbo, pričeli so govorniku burno ploskati, nakar je predsednik z nenavadno nagljo brez kako resolucije od strani zborovalcev (ali zahvale) zaključil pogrebno zborovanje Samostojne stranke v Središču.

Ko je še pred 3. uro bil zaključen shod Mermolje, je takoj nato pričel zborovati dr. Novačan. Izvoliti je bilo treba predsednika. Samostojni so kandidirali kmeta Šalo, ki je pristaš Samostojne stranke. Drugi zborovalci, po večini pristaši SLS, pa so predlagali za predsednika I. Kelemino, posestnika v Obrizu pri Središču. To so storili zaradi tega, da pokažejo samostojnim, da so pristaši SLS v večini. Ko so samostojneži videli, da so v veliki manjšini kljub temu, da so se udeležile glasovanja tudi ženske, potem vajenci in drugi nevolilci, so hodili od mize do mize prestevat glase. Za sebe so jih naštel krog 20, a nasprotnih glasov pa je bilo približno 60. Samostojni bodo lagali v «Kmetijskem listu» da to ni res, no potem pa vzamite v roke glasilo dr. Novačana, ki je tudi glase štel, istotako njegova dva spremljevalca in osem Hrvatov inteligentov iz Čakovca so vsi tisti, ki so glasovali za Kelemino, tudi pristaši dr. Novačana, se ne more trditi, toda samostojni so s tem, da so tako zatrli svobodo zborovanja, obsodili sami sebe. Tudi ni šlo za osebo dr. Novačana, temveč za svobodo volitve. Naše ljudstvo se danes ne pusti več terorizirati prav od nikogar, najmanj pa od Mermolje in peščice njegovih ljudi. Zborovalci bi tudi brez samostojnih povedali dr. Novačanu, kar mu gre, če bi nastopil kot govornik in pričel razvijati svoj republikanski evangelij. Če je g. komisar slabostojni politiki koristil s tem, da je razpustil zborovanje, pa močno dvomimo, kajti ljudstvo je sedaj postalo šele bolj radovedno in bo dr. Novačana poveličevalo kot od oblasti preganjanega moža, verjelo bo njemu, ne pa Mermolji, ki zboruje pod zaščito bajonetov in tega ne dovoli drugim, kar je zahteval za sebe, namreč pravico do svobodnega zborovanja.

Okrajni komisar gospod Forcesini je razpustil po nalogu Mermolje zborovanje dr. Novačana v Središču, ko je že bil izvoljen predsednik. Zborovanje se še niti ni pričelo in bi bil razpust utemeljen le tedaj, če bi predsednik ne bil več v stanu zborovanje mirno voditi in bi se bilo upravičeno bati namirov in izgredev. Izvoljeni predsednik še niti ni prevzel predsedstva in sklicatelj zborovanja dr. Novačan se še niti ni oglašil k besedi, pa se je okrajni komisar dr. Forcesini čutil poklicanega, razpustiti zborovanje. Če bi v tem slučaju nastopil kot pri zborovanju Mermolje in bi zagrozil z izbacitvijo vseh, ki se ne uklonijo zborovalnemu zakonu, bi takoj zavladoval mir in tišina. Tega pa očitno nista hotela gospoda Mermolja in dr. Forcesini. Njima je bilo na tem, da dr. Novačan ne zboruje. To je nasilje, a nasilja ne more in ne sme nobena stranka, ki se šteje še med poštene in parlamentarne stranke, izvajati. Če pa to stori, izreče obsodbo nad seboj, istotako oblast, ki se nasilju uklanja.

Misli republikanca dr. Novačana o slovenski republici: Trije braje smo: Slovenci, Hrvati in Srbi. Stanujemo vsi v eni hiši, ki je dovolj velika za nas vse tri. Mi bratje smo taki, da si želimo vsak za se ključ do svojega stanovanja. V državnem smislu pa si želimo svobodo in prostost v razpolaganju z našim imetjem. Zadovoljni smo z eno veliko hišo in srečne se čutimo, vsak v svojem stanovanju v tej hiši, dokler smo bratje med seboj složni, ko pa eden brat nad drugim vihti bič in nagajko, ne morejo bratje eden drugega več ljubiti in spoštovati. Hočemo federacijo, to je, da vsak brat si želi tudi ključ v eni in isti hiši. Poprej nam je bil vzor Beograd, a danes Ljubljana. Poprej bi se zadovoljili z deželnim zborom v Ljubljani, a danes nam blišči pred očmi državni zbor v Ljubljani. V federaciji je prihodnost Hrvatske in Slovenije. S tem pa še ne rečemo, da ne maramo kralja in monarhije.

Republikanec dr. Novačan se je izrazil in zborovanju v Središču, da prej ko v dveh mesecih klerikalne stranke ne bo več, pogoltnila jo bo republikanska. — Gospod dr. Novačan, počasi, le počasi! Držite se svojega programa! Odstranite najprvo Mermolja in njegove bratce in jih nadomestite z drugimi, še le potem se spravite nad klerikalce. Dokler pa tlačite dr. Korošca, Mermolja in vse druge v en pisker in govoričite lepe besede o republikanstvu, ostanejo vse vaše lepe besede le fraze in družega nič.

„Bela smrt“.

Od davnih časov se imenuje jetika tudi «bela smrt» in o tej hočemo v naslednjem tudi svoje stališče izraziti.

Narodno—in človekoljubni možje so pri nas v Mariboru ustanovili društvo za boj proti jetiki, ali kakor se imenuje, ker mora pri nas vse imeti kako tujo zunanost, «antituberkulozno ligo», koji iz srca želimo obilo uspeha in sredstev pri tem imenitnem stremljenju.

Ali mi bi želeli, da se jetiki sploh prepreči pot že prej, ko se je sama pojavila, kajti potem bi imelo tudi omenjeno društvo lažje delo.

Kal jetike je slabo življenje, slaba prehrana, nezdravo stanovanje, nezdravi posel in enako. Če je naš državi kaj na tem ležeče, da bomo imeli zdravo in močno prebivalstvo, bo treba skrbeti za zboljšanje življenjskih predpogojev. Ali kako skrbi država za to? — Ona podpira sama jetiko naravnost! Delavski, kakor uradniški sloji, vsi trpe danes pomanjkanje vsega, kar je za še tako skromen prevzitek potrebno. Izlet in izstradan delavec izvrši v isti dobi komaj pol dela, kakor sit in neizmučen. Je to na korist države, če se slabo dela, ker se slabo plačuje? Gotovo ne! In pri tem kali jetika dalje in naše prebivalstvo podlega bolj in bolj «bela smrti».

Isto velja za vojaštvo! Vojni minister je pred kratkim moral priznati, da je mnogo vojakov jetičnih in da jih je tudi že precej jetiko podleglo. Vprašamo se, kje je ta vojak dobil jetiko? Je bil kot jetičen odveden? — Gotovo ne! Ali postal je jetičen, ker mu ne daste dovolj hrane, zdravega prenočišča, zadostne obleke in čistote. Na tak način država sama decimira našo mladino!

«Antituberkulozna liga» je pri takih razmerah skrajno potrebna, ali vprašanje je, zakaj država jetiko vzgojuje? To se more vnaprej odločno preprečiti! Ali kdo naj to prepreči? «Liga» je za to prešibka. Tu mora ves slovenski narod kot ena oseba nastopiti. Vsi naši vladinovi, kateri jetiko v naši državi tako brezvestno in narodu sovražno negujejo in razširjajo, naj dobijo odločen odgovor pri prihodnjih volitvah!

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Naši narodni skupščini se prav nič ne mu-di s plenarnimi sejami. Plenarna seja se je še le vršila zopet enkrat včeraj popoldne in obravnavala zakon o ministrski odgovornosti in interpelacije poslancev. Kot običajno so tudi na tej seji določili dnevni red za prihodnjo sejo, ki se bo vršila bogzna kedaj.

Poročila, katera nam pošilja Beograd glede pregovorov finančnega ministra z ameriškimi bankirji radi najetja zunanega posojila, dobivajo vedno bolj pečat farbarije za javnost. Bogzna kolikokrat so že izjavili, da imamo vse polno najugodnejših ameriškanskih posojilnih ponudb, da je posojilo že sklenjeno in danes čitamo o samih posojilnih pregovorih, nesprejemljivih posojilih — a o nobenih sklepih.

Dne 14. t. m. je zboroval v Zagrebu Hrv. blok. Od 63 blokaških poslancev se je udeležilo seje 41, ki so sprejeli tri resolucije. Prva resolucija se tiče genovske konference, glede katere izjavljajo blokaši, da naši zastopniki v Genovi ne zastopajo niti srbskega niti hrvatskega naroda. V drugi resoluciji zahtevajo blokaši za neslovenske manjšine v naši državi isto svobodo kot jo uživajo razne narodnosti v Zedinjenih državah Severne Amerike. Tretja resolucija naglašja nepriznanje parcelacije Hrvatske in grozi z ukinjenjem pregovorov z Beogradom, ako bi vladinovi res izvedli razdelitev države na oblasti. Blokaši tudi odklanjajo priznanje vsakoršnih državnih posojil in finančnih obveznosti, s katerimi obremenjuje Beograd Hrvate.

GENOVSKA KONFERENCA.

Genovska konferenca se te dni razide, zaostala vprašanja se bodo pa nadaljevala v Haagu. Države, ki so podpisale vabilo h genovski gospodarski konferenci, so sestavile izjavo, ki se predloži politični komisiji v odobritev ter se mora izpopolniti kakor sledi: 1. Zastopniki vseh držav, ki so bile zasopane na mednarodni gospodarski konferenci v Genovi, se sestanejo dne 15. junija t. l. v Haagu in izvolijo tamkaj do 26. junija ožji odbor. One države, ki bodo zastopane v ožjem odboru, imenujejo do 26. junija svoje izvedence. 2. Ta ožji odbor mora svoje predloge izgotoviti v treh mesecih. Države, ki so bile zastopane na genovski konferenci, bodo imele mesec dni časa, da sklepajo o predlogih tega odbora.

Po predlogu držav, ki so sklicale genovsko konferenco, nadaljnih razprav v Haagu ne bo oviralo dejstvo — če ena ali druga država odreče svoje sodelovanje. Ako se tekom treh mesecev po 26. juniju ne predloži noben definitivni predlog, ali ako se ne sprejmejo stavljeni predlogi, ima vsaka vlada pravico sklepati z Rusije posebne dogovore glede kreditov, dolgov in zasebne lastnine. V zagotovilo mirnega poteka nadaljnih razprav in

obestranskega zaupanja se bodo sklenili dogovori med sovjetsko Rusijo in drugimi državami, da se prepreči vsak napad na obestransko ozemlje in vsaka propaganda proti eni ali drugi strani. — Kakor vse izgleda, lahko pride končno do tega, da bo vsak delal, kar hoče, ter si iskal zaveznitva, kjer mu drago. Zavezniške zveze so itak že dovolj zrahljane in končno bo nastal blok, o katerem smo že često govorili. Na eni strani okrog Rusije države z miroljubno politiko, na drugi pa ves zagrižen imperijalizem okrog Francije.

Beleške.

Anekdote Pašičevega življenja je začel prinašati beograjski «Balkan» kot nekeke znamenitosti, ki naj bi se rešile pozabljenja. Da vidijo čitatelji, s čim proslavljata radikalni list svojega prvaka, podajemo v primer: Kmalu po pogrebu radikalnega prvaka Stanka Petroviča, sreča Pašič njegovega sina na cesti. — «Tako, tako — aha, pokojni Stanko je umrl, kaj ne? — vpraša Pašič. — Tako je, gospodine Pašič, odgovori sin. — Oni, — Bog mu oprostí — veš, — pred kratkem je bil tu v Beogradu, pa ni ničesar o tem pravil!» — reče Pašič. — Druga: Ministarstveni uradnik javi Pašiču, da sta zunaj dva žurnalista, ki želita biti sprejeta od njega. «Tako, tako, pa naj vstopita, če sta že tu», pravi Pašič. Vstopita žurnalista in ž njima vred Pašičev sluga in vsi trije obstojijo pred Pašičem. Ta vpraša prvega: «Kje sodelujete vi?» — Tu in tu, odgovori žurnalist. — «A Vi?» — vpraša drugega. Tu in tu. — «In Vi, prosim?» — se obrne do tretjega. «Jaz sem pa vendar Vaš sluga, gospodine predsedniče», odgovori sluga. — «Tako, tako — jeste, ti si iz našega pres-biroja», pomomlja Pašič. — S takimi stvarmi, ki so znak skrajne zmedenosti, proslavljata «Balkan» svojega prvaka. Več bi mu koristilo, če bi jih zakopal v pozabljenje, pa pri nas je menda že vse narobe. Kar je povsod drugod smešno, to je pri nas znamenito, kar povsod drugod ljudi ponižuje, to pri nas povečuje. — Zmedenost in skrajna raztresenost je drugod nizko, pri nas pa visoko v ceni. Drugod bi kakega Pašiča potisnili vse kam drugam, samo ne na prvo državniško mesto.

Ruski humor. Mnogo fraz se mlati in mnogo plitvih spomenic se deli in preklada na genovski konferenci. «Zavezniki» se zapletajo v kopici in navalu mnogih besed o svetovnem gospodarstvu in miru, da bi prikriili svoje prave nakane, ki hlepajo za tem, da bi vsak svoje gospodarstvo in svoj profit vžignil samo za sebe, nad vsemi in proti vsemi. Rusi dobro poznajo vse te krinke ter jih označujejo z dobrim sarkazmom. Beleške v moskovskem listu «Izvestija» so prav dobre. Na prin.: Amerika. Nekoč je živel v Evropi siromak, ki mu sreča ni bila mila in imenoval se je Krištof Kolumb. Obhodil sklenil, maščevati se nad Evropo. Zato je odkril Ameriko. Spomenik tega velikega človeka je postavljen v Genovi in zato je konferenca sklicana v tem mestu. — Anglija. Država Shakespeara in Lloyd Georga. Prvi je bil igralec, drugi je tudi. Prvi je bil autor dram, drugi pa skuša, da bode tudi. Prvi je bil zagonetna osebnost, drugi je tudi. Prvi je dvignil «Mnogo hrupa za nič» (naslov njegove drame), to dela sedaj tudi drugi. Prvi je stavil vprasanje: «Biti ali ne biti», drugi tudi. Ali prvi je prišel v zgodovino, drugi pa bo lahko preskočen. — Mala antanta. To so trije zarotniški somi, ki se nado, da lahko nekega dne pogoltnejo boljševeškega Jona. — Barthou (vodja francoske delegacije) je Harlekin iz papirja, ki ga iz Pariza vlečejo na vrvi. Napravljena je iz starih ruskih obligacij, ki so dobro zlepljene skupaj. — Konferenca v Genovi. Prva mrtvaška maša na bojnem polju po svetovni vojni. — Mir. Smokvin list, iz katerega hoče Evropa napraviti ogrtač.

Blizamo se srednjemu veku! Pred nekaj mesci so poročali listi, o naslednem nečuvnem dogodku: — srbski orožniški častnik je dal dvema orožnikoma povelje, naj ubijejo nekega bogatega trgovca, ker je «protidržaven element», ter si je potem osvojil njegovo nabasano denarnico. Častnik je bil za to obsojen na 20 let ječe; birača so pa kot nekriva spoznali. Našel se je pa državni prevdnik, kateri se je temu protivil, tako, da sta dobila orožnika pozneje tudi isto kazen, kakor njun pógumni poveljnik. V tem dogodku tiči neizmerno mnogo naše upravne gnilobe, ter živo spominja na tužne razmere najtemnejših dob srednjega veka. Takrat se je grajščak zaljublil v kako lepo, ugledno posestvo; hotel ga je imeti. Ali to ni bilo z lahka mogoče. Pa oni, koji imajo moč, si znajo pomagati. Ustvarili so zakon o «odsmrti». Če umrje posestnik brez moških potomcev, pripade njegova zemlja državi, ozir. grajščaku. Ali kdo bo na take slučaje čakal? Kmet ima navadno otrok na vzobilje, so zdravi in nočejo pomreti. Grajščak je pa dal svojim oboroženim hlapcem povelje, pod kakosibodi pretvezo kmeta ubiti in otroke drugače s sveta spraviti. Dobil je s tem pravico na «odsmrti» in posestvo je bilo njegovo. — Slične razmere so pri nas uzakonjene. Orožništvo ima zakon «za zaščito države» vedno pri roki. Če koga ubije, ker ve, da ima denarje, reče samo, da je bil «protidržavni element» in — mirna Bosna; nihče ga dalje ne vpraša, kako in kaj. — Mrtev je, mošnja je prešla v drugi žep, in en «protidržavni element» je za vselej utihnil. Mi imamo zakone, mi imamo sodnije vsake vrste; mi imamo državno policijo in orožništvo, zakaj še potem potrebujemo zakon «za zaščito države»? Ali niso zakoni, sodnije, policija in orožniki za «zaščito države» dani, oziroma vpostavljeni? Državljan je danes našim vladinovem samo davkoplačevalec, drugače pa brezpomembna ničla. Če se mu zgodi krivica, ter radi tega toži ali razgraja, je že «protidržavni element». Kakor nepismen Makedonec, kojemu se izroči nabasana puška z bodalom,

ga kratkomalo spravi na drugi svet. Če ga vprašaš, zakaj je to storil, reče: «bil je to «protidržaven element» ker ni bil z vsem zadovoljen, in vse je zopet v redu. — Tem balkanskim praktikom o «odsmrti» (kake napete denarnice) in o «zaščiti države» moramo pri prihodnjih volitvah tudi smrtni sunek dati, drugače bo kmalu vsaki, ki kaj poseduje pri nas «protidržavni element». Čas je, da vsak že danes o tem premišljuje, kam zamorejo taki zakoni najzvestejšega domoljuba privedi, če se ne otresemo onih slovenskih prijateljev, demokratov in samostojnežev, koji so nas s takimi srednjeveškimi zakoni «osrečili».

Španski dvorski ceremonijel. Z veliko važnostjo in ponosom javljajo beograjski listi, da so za dvor sprejeli in uvedli — španski ceremonijel. Paradno kočijo vleče 6 belcev, v slučaju žalovanja na dvoru pa 6 vrancev. Za ta španski sijaj so se mnogo trudile razne komisije in tudi stroški so temu sijaju in trudu primerni. Samo radi nabave raznih konj so komisije prepotovale Madžarsko, Avstrijo, Čehoslovaško in Nemčijo. — Najlepši konji so se kupili v Nemčiji. Najlepših in čistokrvnih je 90 po številu in dvorski hlev je postal kmalu premajhen in moral se je razširiti. Zares, vse se je storilo, da se španski dvorski ceremonijel kar naj-svečavnejše uvede in sprejme v naši — demokratični državi!! — Narod naj se veseli, da smo tako bogati in razkošni ter da se še toliko da iztiščati iz sestradanega in izmučenega delovnega ljudstva.

Popolnoma naravno je, piše «Narodna Politika» Popolnoma naravno je, da so po vseh beograjskih ministrstvih većinoma uradniki ljudje iz predvojne Srbije. Je pa tudi nekaj takih ministrstev, kakor na primer za stavbe in saobračaj, kjer ni niti eden šef kacega oddeljenja, niti eden šef kacega oddelka ali odseka, niti eden referent iz drugih krajev, kot iz Srbije.

Brez komentarija. «Narodna Politika» piše: Mesto Vršac nima denarja za prehrano mestnih sirot, za pozidavo osnovanih šol itd., a je mestna uprava votirala za dostojen sprejem pravoslavnega vladike 15.000 din., za kraljevo poroka pa 100.000 din.

Dnevne novice.

Lakota. V dubrovniškem listu «Narodna Svijest» čitamo: «Gospoda consules! Mi imamo svojo umirajočo Rusijo. Dalmacija umira lakote. Slučaji, podobni ruskim, so na dnevnem redu v Dalmaciji. Da, ne mučite več te mučne mučenice, temveč pomagajte, če ste ljudje ter rešite, kar se še da rešiti. Gospoda consules! Varujte se kakih Potemkinovih vasi, temveč, dajte nam več pravice, več kruha in svobode —». Dalmacija umira, prosi kruha, vlada jo pa parcelira —. To je vsa njena skrb in briga za to nesrečno mučeniško deželo. — Lakota duši tudi Črno goro. Iz različnih njenih krajev prihajajo črne vesti največjega pomanjkanja in obupa. List «Crna Gora» piše: «Kolikokrat smo opozarjali, merodajna mesta na prehranjevalno krizo! Vsi predlogi, vsi nasveti so ostali brez uspeha, samo 50 vagonov koruze šo nam poslali, o tej koruzi so pa zdravniške komisije izjavile, da še za svinje ni dobra. Narod je primoran, da za kilogram koruze plačuje 6 in še več dinarjev. Od kod naj jemljejo siromašni seljaki brez dela in zaslužka toliko denarja, za poglavitno hrano: kruh! Po nekaterih krajih že jedo travo, hirajo in umirajo. — Lakota v Rusiji, obdani skozi sedem let od najzagriženjših sovražnikov, ki so roparje in uničevalce, rušilce in morilce pošiljali tudi v notranjost, so naši oblastniki z veliko vnemo in naslodo pripisovali na rovaš ruskega sovjetskega režima in celo besede velikega človekoljuba Nansena in drugih nesebičnih in požrtvovalnih borilcev proti ruski nesreči so potvarjali v obrekovanje in blatenje ruske vlade, sedaj pa, ko bela smrt lakote obiskuje tudi naše pokrajine, se niti ne spominjo na odgovornost režima. Pred celim svetom je Nansen zavrnil obrekovalce in pokazal rusko vladu kot vneto, smotreno, požrtvovalno in uspešno zaščitnico bednega naroda, kdor pa obišče naše sestradane kraje, mora z bednim narodom vred izreči najtežjo obsodbo našega režima.

«Jutrova» laž. Mozirski čevljar Z. je bil v Celju v preiskovalnem zaporu, ker je baje govoril nekaj proti državi. «Jutro» je vedelo takoj poročati, da je g. Z. zagrižen Ore! Nam je pa znano samo to, da je ravno ta gospod rekel dne 28. novembra 1920, ko je prišel z volišča: «Crna škrinja je še čisto prazna.» Če je med tem postal kakih drugih misli, spričo blazne vladne politike, ni nič čudnega. Pri Orlih pa vendar g. Z. ni bil in ni zapisan drugje kot v «Jutru.» Potemtakem ni zagrižen Ore!, pač pa je tisti, ki si je to izmislil, zagrižen lažnjivec.

Zanimivo. Mozirski Sokoli so hitro vedeli, da je bil oni Jamnik v Cerkljah, ki je zaklal Jurečiča, Ore!! Ko so pa morali liberalni listi to «pomoto» po vrsti preklicati, se to v Mozirju nič prav ne zvel.

Hudobija. Večkrat se je že v Mozirju zgodilo, da kdo komu iz maščevanja lomi ali seka drevesa. Pred kratkim se je to zopet zgodilo pri Miklavcu. In nekuemu lesnemu trgovcu je, kakor pravijo, nekdo spustil les po Savinji. Vse, kar je prav, pa da se najdejo taki ljudje, je že preveč. Da bi le že enkrat prišli na sled takim hudodelcem! To se vidi, kaj se žalibog pase po človeških srcih.

Jugoslovanski rudarji iz Amerike v Rusijo. «Jugoslovanski Lloyd» poroča, da je pred kratkem odpotovala iz New-Jorka večja skupina jugoslovanskih rudarjev, ki so delali doslej po Ameriki, v Rusijo, kjer se bodo naselili v južnosibirskih, na različnih rudah zelo bogatih pokrajinah. Ti rudarji so že poprej odposlali v Rusijo svoje zaupnike, da si vse ogledajo. Odposlanci so se vrnili z ugodnimi poročili in rudarji so krenili na

pot. S seboj vozijo potrebno orodje in živež za prvo potrebo. — Koliko brezposelnih delavcev je pri nas, in zlasti takih, ki so od policije izgnani v pristojne kraje, kjer so sedaj brez dela in zaslužka, če bi se pa ti zatirani siromaki organizirali in si poiskali dela v Rusiji po svojih zaupnikih ali drugače, bi naša vlada to takoj označila kot neko zločinstvo in na vso moč bi jih preganjala policija.

Kako izgledajo naši rudniki? Minister šum in rud Rafajlovič je v finančnem odboru skupščine orisal stanje v rudnikih SHS: V eksploataciji rudnikov je velika mizerija in mi sploh nimamo sredstev za pravo in dovolj izdatno izrabo. Rudniki so polni vode, vse je poplavljenost in mi nimamo tehničnih pomoči in sredstev, da to uredimo. Naš najboljši rudnik Ljubija pri Prijedoru v Bosni se ne da izrabiti radi neurejenega prometa. Bosna sama daje dnevno 440 vagonov premoga, prometne zveze so pa take, da ni mogoče urediti potrebne-ga transporta. — To poročilo je podobno onemu, ki ga je podal početkom leta prometni minister. — Kdo je pa kriv takih razmer? Mar delavstvo? Kdo naj priskrbi in uredi tehnične stvari? Teга seveda ne store in če delavci želijo primerno plačilo za svoje smrtnonevarno delo v zanemarjenih rudnikih, zadenejo ob gluha ušesa in ob kakem protestu celo ob policijske pesti in bajonete.

Nemški «Izrael» v Zagrebu. Društvo bančnih uradnikov v Zagrebu je imelo te dni svoj izredni občni zbor. Pri tej priliki je od 600 članov glasovalo 299 za centralizacijo bančnih uradniških društev. V odbor pa so bili izvoljeni sledeči pristni Hrvati: Henzler, Tag-leicht, Glückstahl, Obermann, Stöger in Akurti. Oj, dobra Hrvatska, koliko tujih zajed in uši prerediš!

Eksplozivna nevarnost enako Bitolju preti tudi — Skoplju. V neposredni bližini mesta, na prostoru imenovanem «Tahta-Ilidža», ki je oddaljen od železniške postaje največ 1 km, od proge kakih 20 m, od mestnih hiš pa največ 50 m, je nakopičeno pod vedrim nebom in v napol razpadlih barakah iz okupacijske dobe nad 1000 vagonov artilerijske in druge municije. Ta municija je naložena in spravljena v največji zanikarnosti, in bitoljska nesreča še ni pripravila vojaških oblasti do tega, da bi začele te nevarne stvari odvažati ali pa da bi se drugače pobrigala za varnost mesta. Meščani mesta Skoplja izražajo svoj strah pred pretečo nevarnostjo po raznih listih, doslej še seveda zamanj. Mogoče bo končno naša slavna vojaška uprava celo dejala: Municija ostane, ljudje pa naj gredo.

Tihotapljenje na veliko. V Banjaluki so zaprili trgovca železninarja Afgana, advokata dr. Dušana Ivanišević, trgovca Petra Ivezić ter prepukca Levya, ker so tihotapili in goljufali na debelo in veliko. Naročali so blago pod firmo občine brez carine in občinskih doklad, a je bilo v resnici za nje same. Tihotapstvo jim je uspevalo nekaj mesecev, ker je bila cela družba polna samohvale in patriotizma in jim je kot najbolj državnim elementom zaupala javnost mase in oblast. Izmed zgoraj omenjene tihotapske družbe je največji junaki advokat dr. Ivanišević, ki je za dobo «Narodnega viječa» zapravil občini 140.000 raznih vreč, ki so ostale v mestnem skladišču od vojne dobe. Račune za te polne vreče je izgubil. Celo zadevo te čedne družbe preiskuje notranje ministrstvo, ker gre za oškodovanje občine in države v znesku 10 milijonov dinarjev. Javljajo, da je v to afero zapleten tudi gospod narodni poslanec dr. Rebac.

Principov dom. Rojstno mesto atentatorja Gavrila Principa, Grahovo v južno-zapadni Bosni, je podyze-lo veliko akcijo za zgradbo Principovega doma. Zbirka za ta dom se je začela dne 29. aprila — na četrto obletnico Principove smrti. Grahovčani pa nič ne javljajo, v kake svrhe bo služil ta Principov dom. Najbrž bo to šola za bodoče atentatorje. V naši blaženi Jugoslaviji se ljudje proslavljajo po smrti na čudne načine in za atentatorske zasluge, katere priznavajo samo naši državljani.

Pot vladike Dositeja. Beograjska «Tribuna» piše: Te dni odpotuje v Čehoslovakijo niški vladika Dositej. Kot zastopnik srbijanskega pravoslavnega svečeništva je končal svojo zbirko za stradajoče Ruse, sedaj pa bo gospod vladika prepotoval Pomoravje in obiskal vse one kraje, kjer je še pred kratkem uspešno deloval za razširjenje pravoslavja. Na Čehoslovaškem se vrši ravno sedaj unifikacija zakona in je z gotovostjo pričakovati, da pride do ločitve cerkve in države.

Madžarskega špijona so prijeli v Koprivnici na Hrvatskem. Policija v Koprivnici je aretirala opasnega madžarskega špijona. Prijeli so ga v trenutku, ko je na potu iz Madžarske dospel v Koprivnico. Iz Koprivnice je hotel svoje pohode uravnati po celi Vojvodini in po Srbiji. Zaslisan na policiji je izpovedal, da je vojaški dezertar, ki je prešel na naše ozemlje, da odvraca naše mladeniče od vojaške službe. Ko so ga natančno preiskali, so dognali in se je izkazalo, da so njegovi izkazi lažnjivi. Policaji so iztaknili v njegovi potni torbici in v obleki vse polno kart od naših pokrajin, iz česar je jasno razvidno, v kaki misiji je prišel na naše ozemlje. Iz Koprivnice so ga odtirali pod močno stražo v Beograd, kjer so ga oddali oddelku za zaščito države pri notranjem ministrstvu. Ta Madžar si bo pač pomnil, kedaj je prišel pod oblast in moč beograjske zaščitne države!

Čuden rabiner. Minuli petek je srečal na sarajevski ulici stražar slabo oblečenega človeka, ki je promeneral po cesti s kovčekom v roki. Policaj ga je s prijaznim nagovorom ustavil in začel z njim porazgovor, ki je pa prepričal stražarja, da ima opravka z umobolnim neznanecem. Odvedel ga je na stražnico, kjer so ga spoznali, da je to sarajevski rabin s. D., ki je dalje časa stanoval v enem najslabših sarajevskih hotelov, a so

ga tudi tam pognali na cesto, ker ni plačal stanarine. Ko so ga na policiji vprašali: Kaj da nosi v kovčku?, je odgovoril, da nekoliko sira in kruha. Ko so mu pa kovček vzeli in ga odprli, je bil poln denarja. Bilo je deset tisoč velikih bankovcev, 1 kg drobiža ter 10 zlatih ur z verižicami. Vse to je S. D. nabral s prosjačenjem. Poklicani rabinovi sorodniki so izjavili, da takoj prevzamejo njegov kovček, a nikakor pa ne rabina samega, ker je norec. Policija je izročila čudaka sarajevskemu nadrabinerju dr. Leviju, da se pobriga za umobolnega, a z denarnimi sredstvi bogato založenega sotovariša.

Rusko-oficirske družine se hočejo stalno naseliti v južni Srbiji. Delegat ruskih beguncev je posetil ministrstvo agrarne reforme in tamkaj predal prošnjo kosaškega generala Zaustinskega, ki prosi zemlje v južni Srbiji, kjer bi se naj naselila kolonija 20 oficirskih družin. Ministrstvo agrarne reforme bo priporočilo prošnjo ministrskemu svetu.

Neverjetno veliko število razbojnikov v nevtralnici med nami in Albanci. Tiranska vlada je organizirala te dni velik pogon za roparji, ki so vsled zasledovanj od naše strani pribežali svojčas v Albanijo. Albanci so s pomočjo svoje regularne vojske in oboroženih civilistov natirali v nevtralnico cono 1.500 najbolj nevarnih razbojnikov. Ta tolpa bo sedaj ogrožala v nevtralnem pribežališču naš in albanski teritorij.

Pred samim Cetinjem v Črni gori so ustavili razbojniki 13. t. m. osebni avtomobil, oropali potnike denarja in jih na to pustili, da praznih žepov nadaljujejo avtovožnjo.

Močne potresne sunke so občutili v nočeh v soboto ter nedeljo v Prilepu v Srbiji.

Državni gozd v plamenih. Pred nekaj dnevi je izbruhnil požar v državnem gozdu Maglješa, ki se sedaj širi z izvanredno naglico. Nekaj čudno pomembnega, da so gozdni požari takorekoč na dnevnem redu samo po naših južnih krajih.

Nov vozni red. S 1. junijem bo veljal za Maribor — koroška proga nov vozni red oz. novi vlaki, kajti koroška proga dobi zopet svoje brzovlake z zvezo od severa in Madžarske v smeri proti južnim Tirolom. Brzovlak bo vozil iz Maribora ponoči ob 2.30 in se vrača tudi ponoči ob 3.10. Brzovlaki obstajajo samo v Mariboru, gl. kolodvor, Dravograd in Prevalje. Budimpeštanski vlak privozi ob 7.28 uri zjutraj v Kanižo, iz Kaniže vozi ob 22. uri, v Maribor ob 1.33. Ti vlaki ne vozijo skozi pragerski lok. Obstanejo na naših postajah Ptuj, Ormož, Čakovec, Kotoriba.

Šifrirane brzojavke prepovedane. V vseh kulturnih državah so dovoljene šifrirane brzojavke, samo naša vlada je prepovedala pred dnevi šifrirane brzojavke, še celo take, ki so trgovskega značaja. Dovoljene so samo državne šifrirane brzojavke! Zopet en korak nazaj.

Pavliho smo vprašali, zakaj naša valuta tako pada. Rekel je, da nam to lahko takoj razodene. »Namerč danes je veliko ponarejevalcev denarja. Ministrski svet ne ve proti njim druge pomoči, zato pa je sklenil, da hoče delati z vso silo na to, da bo naš denar imel nazadnje tako vrednost, da se ga ne bo več splašalo ponarejati.« Ali je ta Pavlihova vest resnična, bo povedal Pucelj ali pa Kukovec na prihodnjem shodu.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 262—268, francoski frank stane 24.80, za 100 avstrijskih kron je plačati 2.80—2.93, za 100 čehoslovaških kron 5.31—5.32, za 100 nemških mark 96—98 in za 100 laških lir 14.40 do 14.50 jugoslovanskih kron. V Curihu znaša vrednost naše krone 1.92 centima (1 centim je 1 vinar). Od zadnjega poročila je vrednost naše krone poskočila za 5 točk.

Iz Maribora.

Kraljev poročni dar in Mariborsko žensko društvo. Zbirko za kraljev poročni dar je prevzelo v Mariboru žensko društvo in začelo hvalevredno zbirati za otroško

bolnico, ki bi bila res prepotrebna ustanova za Slov. Štajer, Koroško in Prekmurje. Kakor pa zvemo, je padla cela zadeva z otroško bolnico v vodo in so se odločile mariborske »narodno zaslužne« dame, da poklonijo kot kraljev dar sliko mariborskega mesta, pod katero bodo podpisali članic Mariborskega ženskega društva. Najprej otroška bolnica — potem pa slika mariborskega mesta — ta razlika je pač tudi lepa slika vztrajnosti mariborskih dam naprednega mišljenja.

Železniški delavci v Mariboru bijejo težek boj za skromno škorjo kruha. Skandal je že to, da tam zgoraj nimajo smisla in srca za delavske eksistence in da je moralo tako daleč priti, drugi škandal pa je nastop obratnega ravnateljstva, ki pri vsej strašni bedi železniškega delavstva še vedno vidi neke »temne in protidržavne elemente«, ki naj bi nagovorili in nagnali ljudi v pasivno rezistenco. To je sramota! Vsak pošten in razsoden človek mora priznati, da je delavstvo v obupnem položaju, da nima ne hrane, ne obleke in da je edino le lakota, pomanjkanje in ogorčenost nad kopico praznih obljub od vseh strani ljudi prisilila, da počivajo in da še le tedaj primejo za svoje orodje, kadar dobijo to, kar jim je že davno obljubljeno in zagotovljeno, tudi v resnici, v denarju in ne samo v besedah in novih obljubah. Delavec je človek in hoče živeti, če se mu življenje jemlje, se upre, pa naj pridejo napadi na njegovo eksistenco od te ali od one strani. Od pojasnil, da južna železnica ni kriva, da se mora ravnati po upravi državnih železnic, da ni tega ali onega, delavec ne bo sit in njegovi sestradani otroci ne bodo utešeni, kruti in drzni naskoki na delavsko življenje se morajo odbiti in obsoditi v imenu pravice in človečnosti. Bajke o »temnih elementih« ne držijo, pravica mora zmagati, poštna javnost je na strani delavstva, saj ji že razum veleva, da je položaj delavstva dovolj temen in da ni potreba še posebnih temnih elementov. Lakota je vse ogorčila. Slovence in Nemce od severa in od juga in v svojem upravičenem odporu so vsi solidarni, pa naj bodo rdeči ali beli, črni ali modri. — Tolike brebržižnosti za delavsko življenje in njegove potrebe kot pri nas se malo najde v Evropi. Drugod se delavske plače od državne uprave same mehanično vzravnajo z naraščajočo draginjo in državna uprava gleda na to, da delavec s svojo plačo lahko vsaj minimum življenjskih potreb krije, pri nas so pa baš državni uslužbenci in od državne uprave odvisni delavci v najtežjem položaju. Današnja plača so dobili že pred leti, tedaj je bila kolikor toliko primerna, danes pa še za najskromnejšo prehrano ne zadostuje in oblastniki, ki vedno zvišujejo velike izdatke za svoje razkošje in svoj sijaj, nočejo razumeti, da draginja ravno v delavsko življenje najtežje in najstrašnejše zarezuje. — Če se delavstvo oglasi ter z zadnjimi sredstvi brani pogina lakote in obupa, se takoj pokaže na »protidržavne« elemente, to pa visoki gospodi ne pade na um da bi skrbela, da državna uprava in ministri izpolnijo tudi vse dolžnosti do sodržavljanja in sočloveka v delavski obleki.

Na naslov okrajnega finančnega ravnateljstva v Mariboru. Naše finančne oblasti so tako premetene, da znajo na umrlih ljudeh obdačiti vse, a pri višjih in pod palcem debelih pa se gleda glede obdavčenja na široko ali čisto skozi prste. Kakor znano, imamo že nekaj časa sem 20 odstotni veselčni davek od vseh prireditelj kulturnega in zabavnega značaja. Po mestih in osobito v Mariboru obstajajo močna športna društva, ki so pa pri svojih nogometih prasta vseh taks. V Maribodu obstoja na primer starostna vrsta nogometnikov ki niso samo obilni po telesnem obsegu, ampak posejajo tudi milijone in jim služi nogomet samo v to, da si pri tekanju za žogo toliko strosijo želodec, da jim potem diši olupentna mala južina in večerja. Ta mariborska milijonarska gospoda prireja nogometne tekme ob obilni udeležbi gledalcev, katerim je res v vsestransko zabavo pogled na v potu zalitih obrazov tekajoče debeluharje — a vse to se godi pod firmo športa in proste vsake davčne takse. Najneznatnejše gorsko iz-

obraževalno ali telovadno društvo mora plačati 20 odstotkov veselčnega davka za vsako prireditev, a milijonarji lahko zabavajo tisočere gledalce pri svojih tekmah in jim ni treba plačati niti ficka. Taka dejstva, kot ravnokar omenjeno pač morajo vzbuditi ogorčeno nevoljo pri nižjih masah, ki delajo krvavožuljevih rok celi teden v nedeljo pa plačajo davek od svoje najskromnejše zabave in prireditve. Na nogomet mariborskih športnikov starinov milijonarjev opozarjamo davčno oblast.

«Tabor» išče neko nesoglasje v našem poročevanju o velikih oficirskih plačah in o begu zdravnikov iz vojaške službe vsled slabe plače. Po njegovi notici naj bi imeli zdravniki isto plačo kot oficirji, kar pa ni res. V vojski je samo malo število aktivnih zdravnikov, ki imajo oficirski čin s plačo kakor vsi drugi oficirji, večina je pa honorirana po raznih razpisih ali »konkurzih«. Honorirani zdravniki, ki so recimo lani ali še poprej sprejeli vojaške ponudbe in stopili v službo, so sedaj v težkem položaju, ker vojaška uprava noče sorazmerno z draginjo zvišati plač, ki so bile lani ali še poprej kolikor toliko primerne.

Mariboru pripravljajo bitoljsko usodo. V skladišču glavne carinarne leži že leta in leta za baje okrog 40 vagonov raznovrstne municije, ki najbrž čaka, da jo kak nesrečni slučaj z lepim delom mesta vred spusti v zrak. To je skrajna zanikernost in malomarnost, ki je značilna za naše razmere.

Podružnica Kmetijske družbe za Maribor in okolico je imela zadnjo nedeljo svoj redni občni zbor. Udeležba je bila radi slabega vremena majhna. Iz poročila načelnika g. prof. Majcena posnamemo, da šteje podružnica 186 članov. Pri volitvi novega odbora je bil izvoljen načelnikom g. prof. Majcen, odbornikom pa gg.: A. Zmavc, ravnatelj vinorejske šole v Mariboru; I. Priol, učitelj istotam; I. Klajnshek, trgovec v Mariboru in pa kmetje Fluher Ludvig, Hiter F., Taler Ignac. Ta lista je popolnoma nepristranska, nadstrankarska, ker se ozira na kmetijske strokovnjake in ne na strankarje. Demokrati in samostojneži pa so hoteli prinesiti v družbo politično strankarstvo. Postavili so svojo posebno listo, na kateri so bili: Janžekovič I. iz Lajtersberga, Puklavec, Petkovšek, Glaser Joško, trgovec M. Oset, advokat dr. Pipuš, nadučitelj Brumen in neki Fras. Ta lista je propadla. Propadla je tudi demokratska lista za delegate. Za delegate so bili izvoljeni: prof. Majcen, dr. Jerovšek, F. Hiter, M. Maček in I. Klajnshek. Ko so demokrati videli, da so bitko izgubili, so začeli provocirati. V ogenj so poslali nekega Canjkota, vinotrčca v Slov. Gradcu, ki so si ga od daleč naročili, da bi jih rešil propada. Proti demokratom in samostojnežem pa so nastopili g. Vizovišek ter višji živinovozdravniki Pirnat in ravnatelj Zmavc. Posebno zadnja dva gospoda, ki nista politična strankarja, temveč le resna strokovnjaka, sta demokratom in samostojnežem brala take levite, da jim je sapa zastala in so molčali kakor grob. Prejeli so, kar so iskali. Našim kmetom pa kličemo: Otesite se popolnoma samostojnežem in demokratov, ker ti so vaši največji škodljivci. Pri volitvah demokratom in samostojnežem nobenega glasu!

Gospod M. Oset, trgovec v Mariboru, se kmetom povsodi dobriča in jih vabi v svojo trgovino. Na občnem zboru kmetijske podružnice v Mariboru je pa zadnjo nedeljo potegnil z demokrati in samostojneži proti kmetom. Mi pa pravimo: Strankarstvo trgovcu škoduje in sicer tako močno, da trgovec, ki vleče s samostojneži in demokrati, ne stoji dolgo »samostojno«, ampak postane »slabostojno« pri svoji mošnji, ker samostojnih in demokratskih odjemalcev je le malo, drugo ljudstvo pa v trgovine politikujočih ali demokratskih trgovcev ne ho di rado.

V nedeljo, dne 21. maja se vrši krčevinska slavnost, ki se je morala vsled neugodnega vremena preložiti na to nedeljo, in sicer po istem vspehodu. Popoldne ob 10. uri cerkvena pobožnost, popoldne ob 3. uri pa izvincerkvena verska manifestacija z veselico, ki jo priredi izobraževalno društvo. K prav obilni udeležbi vabi odbor.

LISTEK.

Gladiatorji.

Druga knjiga. — Anteros.

(101. nadaljevanje.)

Toda tiste besede, da je poštenje najti tudi med tavovi, niso bile iznajdene še le v naših časih, — gladiator je znal držati besedo, in če je bila kupčija storerina in posel dogovorjen, je z dušom in telesom ostal zvest svojemu delodajavcu. Ko je torej Hipija dal svoja zadnja naročila in zapovedal svojim junakom, da morajo ob določeni uri priti na določeno mesto in sicer spočiti, trezni in brez opraskane kože, — se ni več bal, da ga ne bi brezpogojno ubogali.

Hirpin, Rufus, Lutorij in še nekateri izbrani mečevalci Hipijeve družine so si torej preganjali svoj dolgčas in se klatili po ulicah ter potoma naleteli na marsikake dogodke, ki so tem borilcem po poklicu posebno ugajali.

S strokovnim priznanjem so gledali napad na Solustove vrtove in njihovo zasedbo in s krutim zadovoljstvom so opazovali goreči Kapitel, čeravno so obžalovali, da jim gosti dim jemlje pogled na krvavo borbo, ki je zanje imela posebno zanimanje in ki so jo kritikovali z mnogimi jako poučnimi in strokovnimi opombami.

Hudo jim je seveda delo, da niso smeli poseči vmes, tembolj ker je vsak izmed njih imel pri sebi svoj izvrstni dvorezni kratki meč. Pa tolažili so se, da je njihovo zatajevanje le začasno, in čez par ur, še pred polnočjo, tako so računali, da bodo do grla gazili po vinu in do gležnja v krvi —

Čas za večerjo se je bližal, gladiatorji so bili lačni, žejni, utrujeni od brezdelja in dolgega časa in vsled tega

še huje razdraženi. Mirno so gledali, kako je šel mimo sprevod vestalk in celo ti divji, brezobzirni ljudje so se bali le z besedo ali kretnjo zaliti posvečene device. Malo jih je zanimalo, zakaj se je ustaval sprevod in komaj, da so poslušali Oarsesovo pripovedovanje o ubegli sužnji.

Hipoma pa je v veliko začudenje svojih tovarišev in seveda na nemalo nevoljo gledalcev Hirpin hlastno planil skozi množico, brezobzirno pometal v stran vse, ki so mu stali na poti ter brez vsakršnih vpludnih obredov dvignil dolgega, suhega in radovednega brivca od tal in ga vrgel kakor žogo med gručo klepetajočih meščanov. Nad čimer so se dobri ljudje seveda zelo zgražali, ubogega možeka pa je njegov zračni polet in temu sledeči padec občutno poškodoval na koščeni udih.

Pesti so se stiskale, obrvi so se sršile, ko se je orjaška, klečasta postava rinila skozi gnečo, kakor mogočna bojna galera skozi peneče se valove, toda »Cavel« so šepetali previdnejši in tak strah so imeli miroljubni meščanje pred enim samim gladiatorjem, da je tudi najpogumnejši rajši požrl žalitve, ko pa da bi se stebel s človekom, ki je pri njem groznija že pomenjala smrtonovarni udar.

Že se je premikal voz, ko silna roka zagradi srednja dva konja za uzde in ju vrže na zadnje noge. Jasni, pogumni glas Hirpinov zadoni preko topotanja kopit in skozi splošno zmedo:

»Počasi, fantič, počasi, pravim!« je rekel užaljenemu in jeznemu Automedontu. »Čul sem ime svojega tovariša tamle iz tvoje pozlačene luščine! — Stoj, pravim, fant, in pusti pri miru tisti svoj bič, sicer ti razkoljem s tole svojo golo roko!«

Automedontu že izpočetka cel posel ni ugajal, poslušno je prijel konje za vajeti in skremžil obraz na jok. Toda Damasip je stopil pogumno naprej, zaupajoč na pomoč svojega tovariša in na šest svojih oboroženih

sužnje, ter zaklical z visokim zapovedovalnim glasom gladiatorju:

»S' poti tamle —!«

Hirpin je koj spoznal oproščenca, svojega visokega bratca in dobrega znanca, in se je glasno zakrohotal:

»Kaj bo dobrega,« mu je dejal, »mój stari vinski bratec in prijatelj? — Pri Poluksu! Nisem te še videl v temle bojevitem železju! — Zares, venec rož bi se bolje ujemal s tvojim rdečim nosom, ko pa čelada, in ročaj vinskega vrča bi spretneje sukala tvoja suha roka ko pa držaj bridkega meča —! Kje si ukradel tole blago, stari ostanke svoje pojedinel!«

»Nikar me ne moti, dobri prijatelj!« mu je odgovoril snežež? Stavim, ne vem kaj vse, da šakal nosi levo! Damasip zelo dostojanstveno. »Tako je, kakor si rekel, in jaz sem v službi tvojega in mojega podjetnika, tribuna Julija Placidia —!«

Dobrodušni Hirpin bi ga bil pustil nato pri miru, — tedaj pa se je oglasila Mariamna, ki si je med tem popolnoma odvezala svoja usta. K zadnjemu obupnemu klicu na pomoč je zbrala svoje onemogle moči.

»Ti si njegov prijatelj!« je kriknila. »Tako si rekel! Reši me, reši me! Zavoljo Eske te rotim, reši me!«

Iznova so se pri tem zabliskale gladiatorjeve oči.

Ljubil je mladega Britanca kakor svojega sina, — on, ki ni imel nikogar na svetu, da bi ga ljubil. On ga je vzgojil, se je hvalil po dvajsetkrat na dan. Moža, — ne, mečeborca, gladiatorja, je naredil iz njega. — In te dni ga je čisto izgubil izpred oči, nemiren, nesrečen je bil v negotovosti zaradi njegove usode. Če bi bil Eskin pes v nevarnosti, planil bi bil in ga rešil za vsako ceno.

* Kastor in Poluks, poluboga, sinova Jupitrova. Grk in Rimljan je rad rabil krepke izraze kakor: »Pri Poluksu!«, »Pri Herkulu!« itd.

Obrtniki pozor! Slovensko obrtno društvo je z vabili sklicalo splošni sestanek vseh obrtnikov na dan 18. maja 1922, ob 20. uri (8. uri zvečer) v restavraciji «Maribor». Obravnavale se bodo za obrtnike zelo važne točke in sicer: Razveljavljenje o razdelitvi delavnega časa (urnika) za posamezne stroke. Vprašanje bolniške blagajne. Določitev delegatov v cenilno davčno komisijo in slučajnosti. Ker je dnevni red kot tak važen za vse obrtnike, vabimo tem potom tudi one, kateri povabila niso prejeli, da se tega sestanka gotovo udeležijo. Torej obrtniki udeležiti se gotovo!

V Mariborski koči na Pohorju se začne poletna sezona z otvoritveno veselico v nedeljo, dne 21. majnika, katera bo letos prvič zopet v največjem številu združila ljubitelje zelenega Pohorja. Planinci se posebno opozarjajo na južno pot, katera se odcepi pri viničariji dr. Serneca nad Habakukom in je na novo markirana, (stare markacije so bile rumene); ta pot je sedaj najlepša in najbolj zložna.

Davorin Zunkovič:

Ivan Topolovšek.

(Dalje).

Mogoče vam je moja sodba o Topolovšku tem dragocenejša, ako vam povem, da sem Nemeč, da torej ni narodna bratska ljubezen, ki mi dela spomin na Topolovška kot zelo dragocen. —

Temu nimam skoro nič dodati, razven, da se je imel Topolovšek zahvaliti dobremu naključju, ker je imel vselej razumne in sočutne predpostavljene v svojem poklicu, kar mu je nekoliko olajšalo pezo življenja, katero so mu njegovi nasprotniki na polju znanstva ogradili.

II. Topolovškovo znanstveno delovanje.
Topolovšek je že v svoji mladosti iz lastnih logičnih zaključkov in vsled intenzivnih študij na polju primerjajočega jezikoslovstva spoznal, da so evropski Slovani prarod ter da je slovenski jezik že v pradobi igral važno, čeprav še za enkrat nepojasnjeno vlogo. Kot sad njegovih mnogoletnih študij na polju splošnega primerjajočega jezikoslovstva raziskovanja je izšel leta 1894 prvi del njegove knjige: «Die basko-slavische Spracheinheit» (Wien,

Gerold), v kateri razpravlja o primarjajočem glasoslovlju basko-slovanskih jezikov. Knjiga je poklonjena grofu Ivanu Harrach, ki je bil navdušen Slovan ter navdušen prijatelj Slovencev in le ta je prevzel vse stroške za izdajo te knjige. Ker je pa prišla ta knjiga takratnemu znanstvenemu svetu zelo nepričakovano in neprijetno, je kritika vsebino te knjige, kakor tudi njene sklepne posledice tako rezko odklonila, da do izdaje drugega dela knjige, v kateri bi se uaj razpravljalo o zgodovini Baskov in Iberov, o sintaksi in o zgodovini baskijskih jezikovnih spomenikov, ni več prišlo.

Pri tem se je zlasti slavist Jagoč eksponiral na način, ki je prekoračil vse meje dovoljenja o nasprajajočih si znanstvenih naziranjih, kajti svojo sodbo je oprl na neko predkritiko boskologa Hugona Schuardt, ki se je izjavil: «da Topolovšek vse ignorira, kar mi vsi drugi smatramo kot zanesljiv (!) izid raziskovanja». Kot nekako kuriozitetu navaja, da smatra Topolovšek na primer «espritu santuba — gau» (duševna svet) kot «spiritu santu bagau» ter vidi v zadnji besedi slovensko označbo «bog». O vrednosti takih del ni treba poučiti nobenega moža znanosti! — Da ja pa tukaj Schuardt popolnoma na krivi poti, uvidi celo najnavnejši laik, ker mora uvideti, da je zapeljava v zmoto. Ze povzročena vsled rafinirane pisave «b-a-gau».

O obsodbi, katero je izrekel dr. Jagič nad Topolovškom v svoji knjigi «Archiv für slav. Philologie» (1894, S. 528 f) bodi tukaj navedene le sledeče besede, ki kažejo dovolj, kako brezvesten je bil Jagič kot kritik.

On piše: Morda ne utegne biti odveč, ako še dodam, da sem imel le slučajno priliko, ko je še spis bil v rokopisu, ne da bi ga bil videl (!) svariti pred izdajo te knjige ter da se predlaga strokovno oceno tega rokopisa, ki bi se bila seveda izrekla (!) da se ne izroči v tisk. To zelo neprevdarjeno priznanje Jagičeve označuje njegovo vest in njegov značaj, kajti ravno tako, kakor je Jagič svojčas na ljubo Kallay-u izumil poseben «bosanski jezik», je v slučaju Topolovškovem zabranil, da se knjiga ni izdala, ko je vsebina mu je bila neznana. Jagič samo slutí, da Topolovšek nasprotuje njegovim hipotezam in skuša to na sledeči način utemeljiti: «Moj predlog ni bil sprejet. Stavil ga nisem morda iz obzirnosti do pisatelja, kajti ta v resnici ne zasluži nobene obzirnosti (!) — marveč iz razloga, da prihranim slovenski filologiji nov očitak etimološke zablode. Bil sem namreč mnenja, da smo doprinesli mi Slovani že dovolj žrtev v teku 19. stoletja zapeljivi sireni, ki se imenu-

je etimologija in ker že imamo dvomljivo srečo, da smo že itak imeli etimološke zablode kakega Dankowszky-a, Jana Kollár, Sembera in Trstenjaka, je bilo torej res odveč, če bi se bila tem zablodam pridružila še Topolovškova. Ako bi se še vsaj nekoliko dale opravičiti etimološke zablode imenovanih, kajti njihove študije segajo nazaj v prva desetletja minulega stoletja, — ni pa nobene opravičbe za brezmejno zaslepljenost, ki je razvidna v tej, koncem 19. stoletja izišli Topolovškovi knjigi itd.»

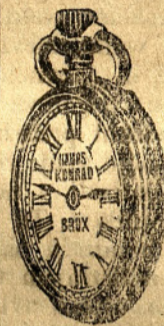
(Dalje prihodnjič.)

Dar Dijaski kuhinji v Mariboru. Gospod dekan Josip Čizek v Jarenini je daroval 1000 K mesto venca na grob prevzv. knežškofa dr. Napotnika. Prisrčna hvala.

Mehka in suha DRVA

za kurivo, kakor tudi okrogel les ter deske v vsaki množini proda «Lesna trgovina», Maribor, Mlinska ulica 29. 211

Trapistovski SIR vsakovrstno južno sadje prvovrstno pri MATIJA LAH-U Glavni trg 4, Maribor.

Velika zaloga vsakovrstnih

U R

verzič, prestanov, uhanov, jedilnega orodja i. t. d. Vsa v to stroko spadajoča popravila izvršujem točno in po ceni

Lovro Stoieć urar

Maribor, Jurčičeva ul. 8.

POZOR!

Lincerplavotisk 1 m K 74, šifon 1a 1 m K 68 do K 84, pepita 100 cm širok 1 m K 120, srajce gladke in pisane od K 140 do K 220, hlačevina 128 cm širok 1 m K 180, žičnate žimnice, velikost po meri po K 480 do K 700, vrvi za perilo 15, 20, 25, 30, 40 in 50 m dolge. Vrvi za seno, splave, kleti, zvonove vsake debelosti in dolgosti. Nogavice za moške, ženske in otroke. Glavni in žepni robci, molinosplatno, modro platno, predpasnike, moške cajn-hlače, obleke za otroke, posteljne slamnjače, glavnike, krtače, biks, krema, milo za roke, britve, žepne nože plahite impregnirane za vozove, mlahinice in konje v vsaki velikosti po 1² m K 200—, panamaštof beli 180 cm širok 1 m K 260— i. t. d. vse po najnižjih cenah v trgovini

ALOJZIJ GNIUŠEK
Maribor, Glavni trg 6. 110

VRVI

za zvonove, poljubna dolžina in debelost, kilogram po 90 K se naročijo pri

Alojziju Gniušek, tlgovec, Maribor, Glavni trg 6. 189 I

Andrej Oset

Maribor, Aleksandrova cesta št. 57. Telefon 88.

Trgovina sena, slame, krompirja, fižole, z drvami, žitom in drugimi deželnimi pridelki. Brzobjavni naslov: Andrej Oset. 4 10 185

Obvestilo.

P. n. odjemalce vljudno obveščam, da vodim dosedanjo trgovino z mešanim blagom Resnik & Vabič radi izstopa g. Vabiča, samostojno ter vodim tvrdko vnaprej samo pod imenom Franjo Resnik, Maribor-Krčevina.

Priporočam se za nadaljno naklonjenost z vsem spoštovanjem

Franjo Resnik.

Žepne ure precizijske in stenske popravlja najsolidneje tvrdka R. Bizjak, Maribor, Gosposka ulica št. 16. 37—30

Več tesarjev in tesarski predelavcev sprejme takoj Ivan Zakotnik, mestni tesarski mojster, parna žaga v Ljubljani, Dunajska cesta 48. 4—6 186

Družabnik

Za dobro vpeljana trgovino z mešanim blagom, v sredini mesta Maribor, na prometnem mestu se išče. — Ker ima podjetje svojo lastno koncesijo, lahko vstopi vsak, če tudi ni od stroke, kot tihi družabnik. Potrebni kapital 200—300 000 K, kateri znesek bi se izborno obrestoval. Ponudbe je poslati na upravo lista pod «Družabnik 200.000». 2—2 207

Trgovina

na prometnem prostoru v Mariboru se z vso zalogo in opremo ali samo z opremo po ugodni ceni proda. Ponudbe je poslati na upravo lista pod «Trgovina 800» 2—2 206

Veletrgovina z železnino

PINTER & LENARD, MARIBOR

Traverze, cement, železo vseh vrst, pločevino, štedilnike, žica, žičniki, pumpe, razne cevi, kovanje za zgradbe in pohištvo, kuhinjsko posodo, lito, črno in pločevinasto postekleno, kakor tudi kovaško, ključavničarsko in mizarsko orodje, kose, brusne kamne in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete. Blagajne vseh vrst in verige domače tovarne.

Postrežba točna.

Cene solidne.

Macun & Fabiani

trgovina špecerijskega in kolonijalnega blaga na debelo
MARIBOR ŠOLSKA ULICA 4

Zaloga in zastopstvo tvrdk:

HERZ I SIN Karlsdorf, Banat, Jugoslavija, tovarna salam, masti in mesnih izdelkov

IVAN BEZJAK FRAM tovarna bučnega olja.

GOLOB & KOMP. LJUBLJANA. — tovarna kemičnih izdelkov, Ilirija-krema, Cipulin, kolomaz, modrilna esenca.

Nadalje priporočamo svojo zalogo «ZLATOROG»-MILA, kave, riža, kristalne sode, grenke soli ter sploh vsakovrstnega špecerijskega in kolonijalnega blaga. 2—2

Oglejte si

izložbe in zalogo novodošlega manufakturnega blaga kakor sukna, platna, hlačevine, perila, robcev, nogavic i. t. d. in prepičajte se

o resnično znižanih cenah v trgovini

JOSIP KARNIČNIK, Maribor, Grajski trg 1

Brezobvezno k nakupu se nikogar ne sili.